

[Kirkeministeren.]

af denne gejstlige retsform, og under mit arbejde i disse dage er jeg stødt på, at allerede under forhandlingerne i det kirkelige udvalg, der sad mellem 1904 og 1907, udarbejdede man et forslag til en ændret gejstlig retspleje, idet man fremkom med et forslag, som i øvrigt blev vedtaget med 28 stemmer mod 1, idet 6 ikke stemte, hvorefter man ændrede provsteretten sådan, at man brugte en almindelig underret med to gejstlige, en præst og en provst, der ikke måtte være fra det provsti, hvor sagen verserede; de skulle være bisiddere i denne underret og kunne ikke deltage i domsafgørelsen. Man ville afskaffe landemodet og føjede til disse betragtninger, at uanset at det måtte være betænkeligt for retsbevidstheden, at en biskop kunne være dommer i en sag, hvori han selv var part, mente man, at fra provsteretten kunne sagen gå direkte til højesteret. Jeg nævner dette, fordi jeg synes, det er interessant til belysning af dette problemområde, at man allerede så tidligt som i 1904-07 har overvejet disse ting.

Det ærede medlem var også i sit indlæg inde på historiske fortilfælde, som man mener tjener til belysning af Kalmeyersagen. Mig forekommer de nævnte fortilfælde ikke særlig heldigt valgt. Røret om pastor Kalmeyer skyldes jo ikke, at han som Otto Møller gør op med den objektive forsoningslære, men andre spørgsmål, hvad der vil være klart af den offentliggjorte brevveksling. Jeg tror også, uden at have megen forstand på disse ting, at der er stor forskel på Otto Møller og Kalmeyer, men det er jo ikke det, vi drøfter i denne sag. Om Harboørepræsten Anton Jensens syn på de evige helvedesstraffe udtalte det daværende kirkeråd ikke, som det ærede medlem sagde, at dette punkt i den augsburgske konfession stod åbent for debat, men det udtalte, at det ikke var et fundamentalt spørgsmål, og derfor bekræfter netop Anton Jensensagen den gældende praksis, at ikke bogstav og enkeltheder er afgørende, men selve grundretningen.

Arboe-Rasmussensagen, som er det berømteste tilfælde af strid om lærefrihed i vor folkekirke, skal jeg ikke gå nærmere ind på, dertil ville kræves alt for lang tid. Men i den aktuelle anledning er de for-

handlinger, der om dette spørgsmål fandt sted i det kirkelige udvalg, da der begyndte at blive røre om denne sag, bemærkelsesværdige. Selv om disse citater måske forekommer lidt langtrukne, forekommer de mig så interessante, at jeg synes, jeg også vil fremføre dem her. Biskop Skat Rørdam udtalte ifølge det kirkelige udvalgs forhandlinger, bog III, side 224:

„Vil nogen spørge mig, hvorledes jeg vil stille mig til en mand, der fornægter et eller andet punkt af den kristne tro, så må jeg dertil svare: det kan eller det bør der ikke gives noget alment svar på. Det kan kun afgøres i hvert enkelt tilfælde... så længe der ikke fra den pågældende menigheds side kommer klage, vil det som regel, mener jeg, være det rigtigste at lade sagen passere.“

Og senere kunne Skat Rørdam endda udtale sig så stærkt, at han sagde, at dette, at en mand i sine akademiske eller historiske arbejder er i strid med folkekirkens lære, medfører nødvendigvis ikke, at manden er det i sin præstegerning. Hvordan manden selv kan forlige en sådan modsætning, er vel hans sag, men er hans praksis stemmende med folkekirkens, kan man ikke sige, at han strengt taget ved omtalte skrift kommer i strid med sit præsteløfte. Dette synspunkt deltes siden hen ikke af Arboe-Rasmussens egen biskop, Wegner, der nægtede at give kollats til Vålseembedet. Ved højesteret frikendtes Arboe-Rasmussen, fordi sagen var rejst som straffesag, og fordi han havde været i begrundet god tro, som det hedder i domsafgørelsen. Derfor fandt højesteret sig ikke beføjet til at udtale sig om selve lærespørgsmålet, men afviste i og for sig ikke, at højesteret senere kunne fælde dom i læresager. Teoretisk set består denne mulighed; det er imidlertid aldrig sket og, tør jeg vel tilføje, bør heller ikke ske.

Jeg skal nævne to senere tilfælde, hvor præster har mistet deres embede i folkekirken. I begge tilfælde var sagen forbundet med præsternes læreforpligtelse. I det ene tilfælde, i Kuresagen, som fandt sted i 1926, fandt afskedigelse sted efter grundlovens § 17, som dengang sagde, at kongen til enhver tid kan afskedige sine embedsmænd. I det andet tilfælde, Otto Larsensagen fra 1932, inddrog embedet simpelt